

Motion till riksdagen
2012/13:Sk231

av **Jacob Johnson m.fl. (V)**

Åtgärder mot skattefusk och svartarbete

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Om skattefelet	3
4	Skatteverket	3
5	Stoppa avancerad skatteplanering	4
5.1	Skatteflyktslagen	4
5.2	Ränteavdragsbegränsningar	4
6	Skatteläckage vid utflyttning	5
7	Bekämpa svartarbetet	6
7.1	Personalliggare	6
7.2	Oanmälda arbetsplatsbesök	6
7.3	Skärp huvudentreprenörers ansvar för inbetalning av skatter	7
7.4	Individuell redovisning av skatter och arbetsgivaravgifter	7
8	Villkoren för F-skatt	8
9	Åtgärder i kontantbranschen	8
9.1	Kassaregister för torghandel	8

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regelbundet uppdatera den s.k. skattefelskartan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av skatteflyktslagen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en konsekvensanalys av att helt avskaffa möjligheterna till ränteavdrag inom en intressegemenskap.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa mer generella regler för att komma till rätta med skatteläckage vid utflyttning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda vilka branscher som bör omfattas av kravet om personalliggare.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka kravet på personalliggare till att omfatta byggbranschen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utökade möjligheter till oanmälda arbetsplatsbesök.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att huvudentreprenörers ansvar för att de underentreprenörer de anlitar betalar skatter och arbetsgivaravgifter för sina anställda.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om individuell redovisning av skatter och arbetsgivaravgifter.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska krävas flera uppdragstagare för att man ska godkännas för F-skatt.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tidsbegränsad F-skatt.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återkomma med förslag i enlighet med vad Skatteverket föreslår om kassaregister för torg- och marknadshandeln.

¹ Yrkande 3 hänvisat till FiU.

3 Om skattefelet

Enligt Skatteverkets s.k. skattefelskarta går staten miste om ca 133 miljarder kronor i uteblivna skatteintäkter varje år. Det är ett resultat av både medvetet skattefusk och oavsiktliga misstag, men fusket står för den största delen. För att komma till rätta med problemen krävs tydlig lagstiftning och en rad åtgärder som ger myndigheter större befogenheter.

För företag som vill vara seriösa blir skattefusk och svartarbete ett gissel eftersom de inte kan konkurrera på lika villkor. På sikt riskerar seriösa och effektiva företag att slås ut. För den enskilde innebär svartarbete en tillvaro i otrygghet och helt utan rättigheter.

Det är allvarligt att staten går miste om så stora skatteinkomster varje år. På sikt kan det få betydelse för välfärdssystemen eftersom pengar som rättmätigt skulle kunna användas till t.ex. fler lärare i skolan, mer personal på äldreboenden och höjda bostadstillägg inte finns tillgängliga.

Det är viktigt att vara observant på att krångliga skatteregler minskar människors möjligheter att göra rätt för sig. Att erbjuda krångliga lösningar och ständigt göra avsteg från principerna om likformig beskattning har blivit ett kännetecken för den nuvarande regeringens skattepolitik. Utvecklingen går mot att utforma skatterna selektivt i betydligt större utsträckning än tidigare, vilket innebär ökade gränsdragningsproblem och mer svåröverskådliga regler.

Det senaste decenniets privatiseringar inom välfärden har öppnat en stor och växande marknad för privata kapitalintressen. Riskkapitalbolagens inträde som – ofta tillfälliga – ägare av skolor, vårdcentraler och sjukhus har medfört att vinster i miljardklassen grundade på skattepengar har tagits ut. Vinster som i sin tur till stor del har uppstått genom avancerad skatteplanering t.ex. med så kallade räntesnurror. Detta måste stoppas.

De senaste årens utveckling innebär också ett behov av en ny skattefelskarta. Därför bör regeringen ge Skatteverket i uppdrag att regelbundet uppdatera den s.k. skattefelskartan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I den här motionen presenterar Vänsterpartiet en rad åtgärder som syftar till att minska skattefusk och svartarbete, och som bör kunna genomföras inom en snar framtid.

4 Skatteverket

Regeringen har genomfört en lång rad förändringar på skatteområdet. Det är åtgärder som inte bara undergräver en rättvis fördelningsprofil utan de har också medfört fler undantag och gränsdragningar. För Skatteverket har det inneburit många nytillkomna arbetsuppgifter och en ökad arbetsbelastning.

För att upprätthålla legitimiteten i skattesystemet och för att stärka arbetet mot skattefusk och svartarbete krävs att skattekontrollen ligger på en rimlig och godtagbar nivå. Enligt Skatteverkets egna styrdokument är målet att hal-

Fel! Okänt namn på

vera skattefelet. För att ge Skatteverket möjligheter att åtminstone närma sig detta mål föreslår Vänsterpartiet i den här motionen ytterligare åtgärder som är viktiga för att bekämpa skattefusk. Mot bakgrund av detta tillför vi Skatteverket ytterligare 100 miljoner kronor årligen i Vänsterpartiets budgetmotion (2012/13:Fi250).

5 Stoppa avancerad skatteplanering

5.1 Skatteflyktslagen

Generalklausulen mot skatteflykt ska förhindra att upplägg som inte är affärsmässigt motiverade görs. Vänsterpartiet har vid flera tillfällen lyft upp frågan om att göra en översyn av lagen om skatteflykt. Detta eftersom en dom i Regeringsrätten för ett par år sedan visat att skatteflyktslagen inte var tillämplig för att komma åt skatteupplägg med s.k. interna räntesnurror, trots att de aktuella skatteuppläggen ofta inte var affärsmässigt motiverade.

Vi har hittills inte fått gehör för vårt förslag, men fortsätter att lyfta upp frågan eftersom det efter den nämnda Regeringsrättsdomen kommit fler exempel på liknande skatteupplägg. Utskottet anför också i betänkande 2011/12:SkU att skatteflyktslagens tillämplighet ofta utgör ett inslag i domstolarnas prövning av olika former av skatteupplägg. Desto angelägnare då att lagen är ett verktyg som fungerar. En översyn bör vara inriktad på att säkra skatteflyktslagen som ett effektivt instrument i Skatteverkets arbete med att förhindra upplägg som inte är affärsmässigt motiverade och enbart görs i syfte att kringgå svensk skattelagstiftning.

Vad som ovan anføres om översyn av skatteflyktslagen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.2 Ränteavdragsbegränsningar

I budgetpropositionen för 2013 föreslår regeringen effektivare ränteavdragsbegränsningar som begränsar avdragsrätten för ränteutgifter inom en intressegemenskap. Förslaget från regeringen ska ses mot den mycket starka och berättigade kritik som funnits mot de skatteupplägg som kallas räntesnurror. Inte minst har kritiken gällt de riskkapitalbolag inom välfärdssektorn som genom att använda räntesnurrorna har minskat sin skatt med miljardbelopp. Genom de föreslagna skärpningarna av lagstiftningen beräknar regeringen att ytterligare 8,8 miljarder kronor tillförs statskassan.

Vänsterpartiet har tidigare motionerat om att avdragsrätten för sådana lån ska upphöra helt och välkomnar därför regeringens förslag som ett steg i rätt riktning. Enligt regeringens förslag kommer företagen dock även fortsättningsvis att kunna dra av vissa räntekostnader enligt den s.k. tioprocentregeln samt enligt den s.k. ventilen. Detta under förutsättning att såväl förvärv som den skuld som ligger till grund för ränteutgiften huvudsakligen är af-

färsmässigt motiverad. Dock begränsas avdragsmöjligheterna enligt den s.k. ventilen till räntemottagare som hör hemma inom Europeiska samarbetsområdet, eller under vissa villkor i en stat med vilken Sverige har ingått skatteavtal.

Vänsterpartiet ifrågasätter om avdragsmöjligheter inom en intressegemenskap ska få förekomma även i dessa fall. Regelverket är med sina särskilda regler, t.ex. som 10-procentsregeln och såväl vanlig ventil som omvänd ventil, svåröverskådligt. Till det kommer hur affärsmässighet ska tolkas. En lagstiftning som helt enkelt inte medger ränteavdrag inom en intressegemenskap vore tydligare. Man kan också fråga sig varför avdragsmöjligheter enligt den s.k. ventilen ska vara tillåtna beroende på i vilket land räntemottagarna är belägna.

Mot denna bakgrund bör regeringen återkomma med en konsekvensanalys av att helt avskaffa möjligheterna till ränteavdrag inom en intressegemenskap. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Skatteläckage vid utflyttning

I Riksrevisionens granskning av Sveriges skatteavtal med andra länder (RiR 2010:24) diskuteras bl.a. den så kallade tioårsregeln. Regeln infördes 1984 för att säkerställa svensk beskattning på realisationsvinster som uppkommer när en fysisk person överlåter aktier och andelar i samband med utflyttning. Men eftersom det är bosättningslandet som har beskattningsrätten har tioårsregeln haft begränsad effekt. Detta problem är tänkt att kunna åtgärdas i samband med omförhandling av de bilaterala skatteavtalen.

Det handlar om stora summor som undandras svensk beskattning. Skatteverket menar att mer generella regler skulle vara ett effektivare sätt att komma till rätta med problemet, snarare än att omförhandla alla aktuella skatteavtal. Att omförhandla avtalen är ett tidskrävande arbete där man också riskerar att andra för Sverige fördelaktiga villkor ändras. Regeringen delade så sent som år 2007 denna bedömning, men ansåg då att frågan måste beredas vidare.

Finansminister Borg svarade i fjol på en skriftlig fråga i ämnet, och menade att generella regler mot skatteläckage är något som kräver en noggrann analys, bl.a. av hur sådana regler förhåller sig till EU-rätten och skatteavtalen. Likaså hänvisar utskottet i sin behandling av förslaget till en ”noggrann analys” och att det pågår ett beredningsarbete i Regeringskansliet. Vänsterpartiet kan dock konstatera att andra länder, exempelvis våra nordiska grannar, Tyskland och Österrike har infört en s.k. exitskatt för att komma till rätta med motsvarande skatteläckage.

Vad som ovan anförs om att införa mer generella regler för att komma till rätta med skatteläckage vid utflyttning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Bekämpa svartarbetet

7.1 Personalliggare

Förrföra mandatperioden medverkade Vänsterpartiet till att krav på personalliggare infördes i frisör- och restaurangbranscherna. Det innebär att man ökat möjligheten att upptäcka förekomsten av svartarbete i dessa branscher. Erfarenheterna av reformen har hittills varit mycket goda. Skatteverket beräknade redan i november 2007 att den nya lagstiftningen bara efter några månader hade medfört att ca 4 000 tidigare ”svarta” arbetstillfällen förvandlats till ”vita”.

Resultatet av reformen har alltså varit mycket gott. Det har visat sig att åtgärderna blivit ett bra verktyg för att pressa tillbaka den ekonomiska brottsligheten. Vi kan också konstatera att regeringens utredare i september 2009 (Ds 2009:43) föreslog att lagen om personalliggare skulle omfatta även bygg- och tvätteribranscherna.

Det finns mycket starka skäl som talar för att kravet på personalliggare måste utökas till att omfatta fler branscher än i dag. Bygg- och tvätteribranscherna är sådana, liksom branscher som i hög utsträckning använder sig av underentreprenörer, t.ex. städ- och flyttbranscherna. Det bör utredas i vilka branscher systemet är lämpligt att införa. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I budgetpropositionen för 2013 aviserar regeringen att man kommer att lägga fram en proposition om personalliggare i just tvätteribranschen. Vänsterpartiet välkomnar detta, men menar att också byggbranschen ska omfattas.

Vad som ovan anförs om att utöka kravet på personalliggare till att omfatta byggbranschen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.2 Oanmälda arbetsplatsbesök

I samband med att reformen med personalliggare infördes fick Skatteverket befogenhet att genom oanmälda besök kontrollera personalliggarna mot de faktiska förhållandena på arbetsplatsen. Kontrollerna har varit en förutsättning för att systemet ska fungera. Nu ställs krav från flera håll på att även möjligheten att göra oanmälda arbetsplatsbesök måste utökas. Vänsterpartiet instämmer i det som en naturlig följd av vårt krav ovan.

För att intensifiera arbetet mot svartarbete och skattefusk bör Skatteverkets möjlighet att göra oanmälda arbetsplatsbesök utökas till att omfatta fler branscher än i dag.

Vad som ovan anförs om utökade möjligheter till oanmälda arbetsplatsbesök bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.3 Skärp huvudentreprenörers ansvar för inbetalning av skatter

En brist i dagens lagstiftning är att en huvudentreprenör inte kan hållas ansvarig för villkoren hos en underentreprenör, trots att denne kan göra stora vinster på att köpa en tjänst som uppenbart är för billig för att vara laglig. Seriösa företag som själva följer både lagar och avtal kan med andra ord tämligen riskfritt sätta i system att anlita kriminella svartfirmor och tjäna in mellanskillnaden. Förutom att åsamka staten stora förluster genom obetalda skatter och avgifter, skapar den här typen av företag en parallell arbetsmarknad med villkor som är långt sämre än de som lagar och avtal föreskriver. Det sätter press på löner och arbetsvillkor också på den legala arbetsmarknaden och sätter konkurrensen ur spel i hela branscher.

Därför behövs en nationell lagstiftning som reglerar huvudentreprenörernas ansvar för att skatter och sociala avgifter betalas in av de underentreprenörer de anlitar. En modell som har diskuterats är att införa ett entreprenadavdrag, dvs. att huvudentreprenören betalar in skatter och avgifter också för underentreprenörens anställda i samband med fakturering. Ett alternativt, förenklat förslag är att uppdragsgivaren håller inne sin betalning till dess att det anlitate företaget betalat skatter och avgifter. En lagstiftning som gör huvudentreprenörer ansvariga för att de underentreprenörer de anlitar betalar skatter och arbetsgivaravgifter för sina anställda bör därför snarast utredas och genomföras.

Vad som ovan anförs om att skärpa huvudentreprenörers ansvar för att de underentreprenörer de anlitar betalar skatter och arbetsgivaravgifter för sina anställda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.4 Individuell redovisning av skatter och arbetsgivaravgifter

I dag redovisar företag skatter och arbetsgivaravgifter i en klumpsumma månadsvis. Det innebär att det inte går att direkt härleda vilka anställda som avses och inte heller hur många anställda som inbetalningen avser. Genom att koppla inbetalningarna till enskilda individer försvåras fusk och ohederlig hantering samt redovisning av skatter och avgifter. Den anställda kan på detta sätt också få möjlighet att kontrollera att hans/hennes skatter och avgifter betalas in på ett korrekt sätt.

Vänsterpartiet har drivit kravet om individuell redovisning av skatter och avgifter i många år utan att få gehör från regeringen. Längre hänvisade utskottsmajoriteten till den kommande Månadsuppgiftsutredningen när man motiverade sitt avslag. I april 2011 presenterades utredningens slutbetänkande "Månadsuppgifter – snabbt och enkelt". Där presenteras ett förslag med innebörden att arbetsgivare ska redovisa utbetalningar och skatteavdrag per individ och månad. Ännu har vi dock inte sett något förslag från regeringens sida. Vänsterpartiet menar att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag i enlighet med vad utredningen föreslår i den delen. Vid ett införande

Fel! Okänt namn på

är det viktigt att Skatteverket ges nödvändiga resurser för att förberedelsearbetet ska kunna ske i så snabb takt som möjligt.

Vad som anförs om individuell redovisning av skatter och arbetsgivaravgifter bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Villkoren för F-skatt

Reglerna för F-skatt förändrades vid 2009 års ingång. Bland annat utvidgades näringsbegreppet i syfte att fler skulle kunna beviljas F-skatt. Förändringarna innebär att det numera är tillräckligt att uppdragstagaren har en enda uppdragsgivare. Denna uppdragsgivare kan dessutom vara personens tidigare arbetsgivare.

I våras beslutade riksdagen att utreda förändringarna av näringsbegreppet. Utredningen ska titta på effekterna på skatteuppbörden, arbetsmarknaden, arbetstagarens ställning och företagandets villkor. Vänsterpartiet står bakom beslutet, men anser oavsett utvärderingens resultat att det ska krävas mer än en uppdragsgivare för att godkännas för F-skatt. På så sätt vill vi värna arbetstagarbegreppet och arbetsrätten. Vad som ovan anförs om flera uppdragstagare för att godkännas för F-skatt bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det är viktigt att framhålla F-skattens roll som skydd för den enskilde konsumenten. Den som anlitar en uppdragstagare med F-skatt behöver inte göra något skatteavdrag eller betala arbetsgivaravgifter på ersättningen. Om en oseriös uppdragstagare blir godkänd för F-skatt kan detta utnyttjas i syfte att försvåra upptäckten av svartarbete. I dag gäller ett godkännande av F-skatt tills vidare. Som ett försök att begränsa fusk föreslår Vänsterpartiet att ett tidsbegränsat godkännande av F-skatt införs. Tidsbegränsningen ska avse såväl obegränsat som begränsat skattskyldiga. Kretsen som omfattas bör begränsas till de uppdragstagare som understiger en viss summa i debiterad skatt.

Vad som ovan anförs om tidsbegränsad F-skatt bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9 Åtgärder i kontantbranschen

9.1 Kassaregister för torghandel

Lagen om kassaregister började gälla år 2010 och omfattar stora delar av kontantbranschen. Torg- och marknadshandeln är dock i dag undantagen från kravet på kassaregister. Likaså finns i lagstiftningen ett undantag för företag med väldigt liten omfattning.

Skatteverket föreslog i promemorian ”Förbättrad konkurrens på lika villkor i kontantbranschen” tidigare i år att fler företag ska omfattas av skyldigheten att använda kassaregister. Det generella undantaget för torg- och mark-

Fel! Okänt namn på

nadshandeln bör tas bort. Samtidigt föreslås det s.k. fribeloppet för de minsta företagen sänkas från fyra till två basbelopp, eller från knappt 180 000 kronor till knappt 90 000 kronor. Även med detta sänkta gränsvärde undantas de allra minsta företagen från plikten att använda kassaregister. Det föreslås också att utländska företag som saknar fast driftställe i Sverige ska använda kassaregister i samma utsträckning som gäller för svenska företag.

Förslagen motiveras främst av att alla företagare ska konkurrera på lika villkor, men även för att minska det s.k. skattefelet. Under de senaste tre åren har Skatteverket specialgranskat 250 torg- och marknadshandlare, och upptäckt brister i bokföringen i nästan samtliga fall. I promemorian uppskattas den möjliga ökningen av skatteintäkterna till 200 miljoner kronor per år.

Vänsterpartiet delar Skatteverkets bedömningar i frågan. Regeringen bör återkomma med förslag i enlighet med vad Skatteverket föreslår om kassaregister för torg- och marknadshandeln. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 2 oktober 2012

Jacob Johnson (V)

Ulla Andersson (V)

Rossana Dinamarca (V)

Wivi-Anne Johansson (V)

Josefin Brink (V)

Christina Höj Larsen (V)